

SANDY SKOGLUND'IN RADYOAKTİF KEDİLER ESER ÇÖZÜMLEMESİ

Önder YAĞMUR¹ Nurevşan KARADUMAN BAŞCI²

Özet

Sandy Skoglund'ın, çalışmalarında kullandığı figürler hem sıradan toplumsal etkileşimi hem de çok daha karmaşık ve korkutucu bir şeyi ima eder nitelikte bir etkileşimi vurgulamaktadır. Sandy Skoglund, sanatsal kurgularında çağdaş toplumun doğal dünyadan ayrılmasını vurgulamak amacıyla, evcil ve vahşi hayvanları insan yaşamından sıyrılmış gündelik yaşam ortamlarında kullanmaktadır. Sanatçının çalışmalarında gerçeküstü bir izlenim veren şey hayvanların ve günlük ortamların bir araya getirilmesidir. Normal yaşam koşullarında karşılaşılması mümkün olmayan bu zıtlıklar Skoglund'ın çalışmalarına sürrealist bir anlam kazandırmaktadır. Sürrealist sanatçılar Freud'un bilince erişilemeyen düşünceler ve duygular için bir depo olarak kullanılması fikrinden esinlenerek, bilinçaltının imgelerini ve sembollerini sanatsal eserlerinde kullanmışlardır. Bu eserler, rüya benzeri manzaralar ve mantıksız kombinasyonlarla, izleyicinin bilinçdışı dünyasını keşfetmesine olanak tanımaktadır. Sandy Skoglund'un da 1980 yılında ürettiği Radyoaktif Kediler, nükleer bir felaketten sonraki yaşamı tasvir eden ve kıyamet sonrası bir sahneyi gösteren multidisipliner yönlerini sergilediği ilk büyük çevresel eseri olmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Sandy Skoglund, Radyoaktif Kediler, Eser Çözümlemesi, Sürrealizm*

SANDY SKOGLUND'S ANALYSIS OF RADIOACTIVE CATS

Abstract

The figures used in Sandy Skoglund's works emphasize both ordinary social interaction and an interaction that implies something much more complex and frightening. In order to emphasize the separation of contemporary society from the natural world in her artistic fictions, Sandy Skoglund uses domestic and wild animals in everyday environments that are detached from human life. What gives the artist's works a surreal impression is the bringing together of animals and everyday environments. These contrasts, which are impossible to encounter in normal living conditions, give Skoglund's works a surrealist meaning. Inspired by Freud's idea of using the subconscious as a repository for thoughts and feelings that cannot be accessed by consciousness, Surrealist artists used images and symbols of the subconscious in their artistic works. These works allow the viewer to explore the world of the subconscious with dream-like landscapes and illogical combinations. Sandy Skoglund's Radioactive Cats, which she also

¹ Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Heykel Bölümü, oyagmur@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1022-0931

² Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, nurevsankaraduman0@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6354-190X

produced in 1980, was her first major environmental work that displayed her multidisciplinary aspects, depicting life after a nuclear disaster and showing a post-apocalyptic scene.

Keywords: *Sandy Skoglund, Radioactive Cats, Artifact Analysis, Surrealism*

Sandy Skoglund

Sandy Skoglund 1946 yılında Massachusetts'te doğdu. On dört yaşındayken Disneyland restoranlarında garson olarak çalışmaya başladı. Smith Sanat Koleji'nden lisans derecesiyle mezun olduktan sonra Iowa Üniversitesi'nden Film ve Multimedya Sanatları alanında Yüksek Lisans derecesi aldı. Aradan geçen birkaç yılın ardından aynı üniversitede Minimalizm alanında Doktora eğitimine devam etti. 26 yaşına geldiğinde New York'a taşındı ve Concepción'un sanat alanında acemi bir sanatçı olarak çalışmaya başladı. Yaptığı sanatsal çalışmaları kaydetmek için fotoğraf çekmesi bir gereklilik oldu ve kendi kendini fotoğraf alanında eğitti (Zamanian, Kasiri, 2018)

Sandy Skoglund, odaları tuval olarak kullanan bir heykeltıraş ve fotoğrafçıdır. 1980'lerden beri stüdyosunu, kendi heykellerini, nesnelerini ve tuttuğu oyuncuları benim 'rüya manzaraları' dediğim yerlere yerleştirmek için bir set olarak kullanmaktadır. Genellikle enstalasyonları için takıntılı bir şekilde birden fazla nesne yaratır ve Skoglund dikkatli bir şekilde poz verip düzenledikten sonra bu alanları parlak renkli büyük ölçekli fotoğraflarla fotoğraflar. Süreci sıkıcıdır ve yılda yalnızca birkaç parça üretim yapmaktadır. Sanat fotoğrafçılığı, heykel, enstalasyon mu yoksa üçü birden mi? (Klein, 2006)

Skoglund'ın, çalışmalarında kullandığı figürler hem sıradan toplumsal etkileşimi hem de çok daha karmaşık ve korkutucu bir şeyi ima eder nitelikte bir etkileşimde bulunmaktadır. Tiyatrolaştırılmış ortamların inşasını kurgulayan, fotoğrafa dayalı bir sanat türünün yaratıcılarından veya yeniden icat edenlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Hem günümüz sanat dünyasının enstalasyon alanına verdiği önemden hem de erken dönem fotoğrafçılığının mizansenle ilgili endişesinden türeyen Skoglund'un çalışmaları, Richard Kostelanetz'in bir zamanlar "karma araçların tiyatrosu" olarak adlandırdığı şeye çok yaklaşmaktadır. Çalışmaları karmaşık bir anlatı yapısına sahip olmakla beraber çağdaş yaşam ve kültür hakkında bazen açık, bazen de keyifli bir şekilde komik yorumlarda bulunmaktadır. On dokuzuncu yüzyıl sahnesinde çok popüler olan tiyatro tablolarının aksine, onun çalışmalarında donuk anlatı temsilleri yer almamakta ve anlatı tamamen resmin içinde yer almaktadır (Qualls, 1994).

Sandy Skoglund, çağdaş toplumun doğal dünyadan ayrılmasını vurgulamak amacıyla *Radioactive Cats*, *Fox Games* ve *Revenge of the Goldfish* gibi sanatsal kurgularında, evcil ve vahşi hayvanları gündelik insan ortamlarında kullanmaktadır. Çok sayıda kedi, japon balığı ve tilki insanların gündelik yaşam alanları olan yatak odalarında, mutfaklarda ve restoranlarda dolaşmaktadır. Kurgu sahnelerindeki insanlar içinde bulundukları durumdan ya bunalmış ya da durumun farkında değiller gibi gözükmemektedir. Skoglund'un kurgularındaki yaratıklar düşmanca veya vahşi görünmemektedir. Sanatçının çalışmalarına gerçeküstü niteliğini veren şey, hayvanların ve günlük ortamların bir araya getirilmesidir. Normal yaşam koşullarında karşılaşılması mümkün olmayan bu zıtlıklar Skoglund'ın çalışmalarına gerçeküstü bir anlam

kazandırmaktadır. Renk yoğunluğunu, ölçeği ve dokuyu abartmak, kontrolden çıkmış bir dünya izlenimi yaratmaktadır.. Gerçeküstücüler, yerçekimi gibi doğal yasaları tersine çevirerek fantastik kurgular oluşturmuşlardır. Skoglund'un eserlerinde de yaratıkların çoğu yüzmekte veya havada asılı kalmaktadır bu da özgürlüğü veya kaçışı ima etmektedir (scholastic art magazine, march 2000, vol.30,no:5). Skoglund, heykel, resim ve fotoğrafçılığı harmanlayan görüntüler üreterek insan durumuna dair bir yorumlama yapmaktadır. Çalışmaları, genellikle çok sayıda hayvan tarafından istila edilen sıradan iç mekanlar içermektedir. Skoglund, hayvan modellerini abartılı renklerle boyayamakta ve onları tek renkli iç mekanlara yerleştirerek mesajını iletmektedir.

Skoglund, bir röportajında kurgularında doğal ve yapay olanı bir arada kullanmasını ve gündelik yaşam alanlarında dolaşan hayvanları şu şekilde açıklamaktadır:

Doğal ve yapayı karıştırmaya olan ilgimin kökeni, dünyada davrandığım gibi kendimin bir izleyicisi olmamdan kaynaklanıyor. Kendimi doğal olarak çok yapay şeylere çekilirken görüyorum, sanki hayatım buna bağılıymış gibi. Kendimi bu şeylere çekilmekten vazgeçirmeye çalışırsam, kendime yalan söylemiş ve acınası bir çatışmayla dolu olmuş olurum. Bana göre, yapay geliştirmenin olmadığı bir dünya düşünülemez ve insan müdahalesi olmadan kendi başına ham doğayla sert bir şekilde sınırlıdır. Sorunuzun cevabına gelince, doğal ile yapayı karıştırmak günlük hayatımda yaptığım bir şey ve umarım bu süreçte yalnız değilimdir. Seksenlerden beri iç mekanlara ve bu iç mekanları genellikle hayvanlar tarafından yapılan sorunlar ve kesintilerle istila etmeye hayranım. Bana göre hayvan varlığı, kendimizle doğal dünya arasındaki bağıdır. Bir köpeğe bakarız ve köpek de bize bakar. O anda evrende iş başında olan tek bilincin biz olduğumuzu biliriz. Dünya, gerçekliği bizim gördüğümüz şekilde görmeyen ve göremeyen birçok canlı varlıkla dolu, yaşanılan bir yerdir. Bu çoklu bilinç biçimi beni her zaman rahatsız etmiştir, çünkü aslında kendimizin göremediği bir kaos dünyasını tanıtır. Gerçekliğin kendisi, o zaman, insan algısının sınırlamaları tarafından sunulabilir hale getirilen bir kaostur. Bu yüzden, çalışmalarımda gerçekliği olduğu gibi, insan bilincimizin dokusunda bir kopuş olarak göstermeye çalışıyorum (Panaro, 2008).

Sürrealizm ve Freud

Sürrealizm 1920'de Paris'te doğan, sanatçının zihninde tasarlamış olduğu imgelemleri doğrudan dışa vuran bir sanat akımı olması nedeniyle yüzyılın önemli hareketlerinden biri olmuştur. Salvador Dali (1904-1989), Max Ernst (1891-1976), Andre Masson (1896-1987), bu akımın öncülerindendir. Sürrealist eserler, sanatçıların bilinçaltında yer alan görüntülerdir. Sanatçı, bilinçaltını farkında olmadan sanatına yansıtırken dış dünyada yer alan nesneleri dış dünyadaki anlamına göre değil kendi dünyalarındaki anlamlandırmaları ile ele almaktadır. Mantık ve iradenin devre dışı olduğu bu akımda, sanatçıların eserlerinde kullanmış oldukları imgelerden hareketle onların bilinç ötesi mekanizmalara ulaşılabilirliği diğer akımlara göre daha belirgin görülmektedir (Gögebakan, 2020).

Sürrealizm, başlangıcından itibaren psikoloji ve psikanalizdeki çağdaş gelişmelerle yakından ilgiliydi. Hareketin lideri André Breton tıp okumuş ve I. Dünya Savaşı sırasında bir akıl hastanesinde görev yapmıştır. Bu deneyim Sürrealizmin gelişimini doğrudan etkilemiştir. Sürrealistlerin insan psikolojisine dair ilk anlayışları büyük ölçüde Fransız psikologlar Jean Charcot ve Pierre Janet'in çalışmalarından esinlenmiştir. Erken Sürrealist otomatik tekniklerinin gelişiminde özellikle etkili olanlar, hipnoz ve psikolojik otomatizm olarak

adlandırılan, bilinçli zihnin kontrolü altında olmayan rüya görme gibi istemsiz eylemler ve süreçler üzerine yaptıkları çalışmalardır. Alman sanatçı Max Ernst, gruba Sigmund Freud'un bilinçdışına dair daha gelişmiş teorileri hakkında ayrıntılı bilgi getirmiş ve bunlar Sürrealizm üzerindeki en büyük etki haline gelmiştir. Freud'un yazıları Fransızcaya çevrildikçe, Sürrealistlerin onun fikirlerini anlamaları ve uygulamaları giderek daha karmaşık ve sofistike hale gelmiştir.

Psikanalizle ilişkilendirilen bazı genel kavramları Sürrealist sanatı ele almak için kullanmak faydalı olmaktadır. Bunlardan en önemlisi, bilinçaltının, genellikle bilince erişilemeyen düşünceler ve duygular için bir depo olarak kullanılmasıdır. Freud, rüyaları analiz yoluyla çözülebilecek ve potansiyel olarak çözülebilecek bilinçaltı korkuların, arzuların ve çatışmaların kodlanmış ifadeleri olarak görüyordu. Freud'a göre, nevroz tipik olarak erken çocukluk psikoseksüel gelişimindeki çözülmemiş çatışmaların ve kesintilerin sonucuydu. Cinsellik, erotik arzu ve şiddet, Freud'un zihin teorilerinin merkezinde yer almaktaydı. Bilinçaltında gömülü olan şey, akıl tarafından bastırılan güçlü ve içgüdüsel dürtüler olmakla beraber bunlar bilinç düzeyinde çözülmezse önce bireyin buna bağlı olarak da toplumun ruh sağlığına zarar vermektedir.

Bu kavram, yaratıcı çalışmalarının birincil konuları olan aşk ve cinselliğe yönelik Sürrealist tutumları şekillendirmiştir. Ayrıca, geleneksel ahlaka ve cinselliğin özgürce ifade edilmesine yönelik kısıtlamalara karşı çıkan politik ifadelerin ve faaliyetlerin de önemli bir odak noktası olmuştu (Cramer, Grant).

20. yüzyılın bilimsel ve teknolojik gelişmelerine paralel olarak psikoloji bilimi de bu gelişmelerin insanlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini incelemek üzere, realitenin sorgulandığı alanlara çözüm arama yöntemleri üzerinde çalışmıştır. Bu bağlamda Psikoloji alanında yapılan ruh bilimsel çalışmaların, görülmeyene ve bilinmeyene olan ilgisi sanat eserlerinde anlam bulmaya çalışmıştır. Bilinç altı üzerine yapılan resimsel ve edebi eserler birebir anlam buldukları Sigmund Freud'un psikanaliz çalışmaları ile bir bütünlük içerisinde geliştiği görülmektedir. Freud'un 1900'li yıllarda psikanalitik hareketi başlattığında sanatı ve sanata bakışı bu kadar etkileyeceğini tahmin edebilir miydi? Psikoloji camiasının dışında, Freud'un kuramından en çok etkilenenler sanatçılar ve edebiyatçılar olmuştur. Bu etkilenmelerin gerçekleştiği en önemli süreç rüyalar olmuştur. Psikanalizde rüyalar bilinç altının serbest alanlarıdır. Bilinçaltı kapalı bir kutu gibidir ve gerçek yaşamla paralellik içinde devam etmektedir. Rüyalar, önemlidir çünkü içinde bilinçaltından haberler ve bilgiler veren malzemeler barındırmaktadır. Bunu işlemeyi bilen psikanalist, bir kimsenin gerçek hayatı ile paralel giden bu bilinçaltı süreçlerini anlamlandırarak, kişiliğe ilişkin bir harita oluşturabilmektedir. Psikanalizin sanata bakışında da, sanatçının yaratıcılığına ilişkin doğası tüm bu yapılar ve mekanizmalar çerçevesinde açıklanmaya çalışılmaktadır. Andre Breton psikiyatri eğitimi aldığı zamanlarda Freud'un psikanaliz kuramına yönelik yazdığı bir yazısı ile karşılaşır ve bu yazıdan etkilenecek edebiyat ve psikanaliz alanına yoğunlaşır. Daha sonra Freud ile iletişime geçerek çalışmalarını hızlandırır ve 1924'de gerçeküstücülük manifestosunu yayınlar (Daldaban, 2006).

Freud, bilinçaltının bastırılmış arzuların, travmaların ve anıların bir deposu olduğunu savunmaktadır. Sürrealist sanatçılar, Freud'un bu teorilerinden esinlenerek, bilinçaltının imgelerini ve sembollerini sanatsal eserlerinde kullanmışlardır. Bu eserler, rüya benzeri manzaralar ve mantıksız kombinasyonlarla, izleyicinin bilinçdışı dünyasını keşfetmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, Salvador Dalí'nin eserleri, rüya sembollerinin ve bilinçaltı

imgelerinin görsel ifadeleri olarak, Freud'un psikanaliz teorilerine doğrudan bir referans olmaktadır (Birlik,Uzun, 2024).

Skoglund da çalışmalarını gerçekleştirirken, Salvador Dali'nin gerçeküstü resimlerinin tiyatro anlatılarından, Rene Magritte'in aldatıcı heykellerinden ve Man Ray'ın fotoğraflarından esinlenmiştir. Sanatsal çalışmalarını gerçekleştirirken bilimkurgu, korku filmleri ve doğa tarihi müzeleri, vitrinler ve diğer birçok alandan esinlenmiştir (Zamanian, Kasiri, 2018).

Skoglund'ın sanatsal çalışmalarında insan ve hayvan doğasına ilişkin büyük bir ilgi olduğu görülmektedir. Özellikle insanın hayvan doğasıyla olan ilişkisi ve onu anlamlandırma biçimi, sanatçının çalışmalarının içeriğini oluşturmaktadır. Kurguladığı mekânlarda genellikle aynı dünyayı paylaşan bu iki türün günümüz koşullarında birbirlerine karşı olan yabancılaşmasını konu edinmektedir. Çalışmalarında modern yaşam koşullarında insan ve hayvan arasındaki kayıtsızlığı vurgularken aynı zamanda modern yaşamın güncel problemlerine de eleştirel bir yaklaşım sergilemektedir. Artık mantığın yönetmekte yeterli olmadığı bir dünyada, çalışmalarında kullandığı imgeler aracılığıyla modern yaşamın mantıksız yapısından beslenmektedir. Genellikle doğal ile yapay, canlı ile cansız unsurları bir araya getirdiği çalışmalarında, imgede gerçek ile gerçeküstü arasında bir ikilem oluşturmaya çalışmaktadır (Arslan, 2021).

Radyoaktif Kediler Eser Çözümlemesi

Sandy Skoglund'un bu eseri 1980 yılında üretildi. Sanatçı, alçı kullanarak titizlikle gerçek boyutlarda kediler yonttu ve onları parlak yeşile boyadı. Kullanılmış mobilyalar aldı ve bir set oluşturdu, her şeyi griye boyadı sonra New York şehrindeki apartmanında yaşayan iki yaşlı komşusundan model olarak poz vermelerini istedi. Skoglund gri renkte boyadığı mekanda model olarak kullanacağı yaşlı komşularına nerede oturacakları ve ayakta duracakları konusunda yönlendirmelerde bulundu. Fotoğraf hem kışkırtıcı hem de akılda kalıcı, gerçeklik ve gerçek dışılık arasındaki bir gerilim, gerçeküstü olarak tanımlanabilir. Odada baskıcı bir grilik hakim ve kedilerin asit yeşili rahatsız edicidir. İzleyicinin rahatsızlığını artıran bir diğer etken ise mekanın sıkıştırılmış olmasıdır. Kurgu boşucu bir ortam sunmakta ve buna bir de fiziksel ve psikolojik bir sıkışmışlık hissini de eklemektedir. Kedilerle yaşlı çift arasında ve erkekle kadın arasında iletişim eksikliği görülmektedir. Kadın, muhtemelen boş bir buzdolabının karanlığında neredeyse kayboluyor ve adam uyuşuk bir şekilde bir sandalyede oturuyor, kadına doğru boş bir bakışla bakıyor. İki canlı figür de yiyecek için umutla bekleyen ve devrilmiş, kırık bir sandalyeyi inceleyen, odayı istila etmiş olan kedileri fark etmiyor gibi görünüyor. Renkleri ve çok sayıda olmaları nedeniyle kediler uzaylı gibi görünmektedirler. Kedilerin gözleri olmamasına rağmen görüyorlarmış gibi hareket ederler belki de içgüdüsel olarak veya görünmeyen bir güç tarafından yönlendirilirler. Yaşlı çiftin kedileri görüp görmediği, onların yalnızca insanların hayal gücünde mi var olduğu bilinmemektedir (Dalton, 2015).

Radyoaktif Kediler hayvanların sembolik birer form olarak karşımıza çıktığı bir sanatsal çalışmadır. Gri bir mutfak içinde karşımıza çıkan iki yaşlı insan figürü ve 25 yeşil kediden oluşan bu çalışmada hayvanlar bulundukları mekânı adeta ele geçirmiş gibi gözükmektedir. Bu hayali kediler doğüstü bir güç ile donatılmıştır. Mekân ve insan figürleri ise yaşamsal özelliklerinden sıyrılmış adeta cansızlaştırılmıştır. Yaşamın sonunu, bir başka deyişle ölümü çağrıştıran bu kurgu, kedinin sembolik anlamı olan şehvet, vurdumduymazlık ve şeytani olan

kavramları ile birleşince bir kez daha doğal yaşam ve endüstrileşme ikilemi karşımıza çıkmaktadır. Burada Skoglund izleyiciyi, yine insanoğlunun doğayı belirli güç odaklarının hizmetinde yok ederek aslında kendi sonuna doğru pek de farkında olmadan yaklaştığı sonucuna ulaştırmayı hedeflemektedir (Aral, 2009).

Görsel 1 Sandy Skoglund, *Radioactive Cats*, 1980.

(Skoglund, 1980)

Skoglund'ın ilk büyük çevresel heykeli olan Radyoaktif Kediler için sanatçı, eserin etkisinin kedi heykellerinin tekrarına ve inandırıcılıklarına bağlı olduğunu biliyordu. Bu etkiyi uyandırmayı başarmak için altı ay boyunca, günde on saat heykel yapmış, yapım aşamasında bir kedi gibi düşünmeye ve hissetmeye başlamıştır. Ancak kedilerin çok gerçekçi görünmesini istemediği için onları parlak bir yeşile boyamıştır. Kurgunun son aşaması ise bir film setine benzemekte ve sanatçı bir yönetmene dönüşmektedir. (Scholastic Art Magazine, 2000)

Skoglund, Radyoaktif Kediler'de büyük bir özenle kendisi tarafından yaratılan heykelleri mekâna doldurmuştur. Seri üretimin mümkün olduğu bir dönemde sanatçının bu tavrı, bilinçli olarak tercih ettiği bir durum olmuştur. Judith Van Baron'un ifadesiyle; Skoglund, elle yaratıp çoğalttığı heykelleriyle, sanatın yapay doğası üzerine saplantılı bir biçimde ısrar etmektedir. Skoglund'a göre sanat doğanın bir aynası değildir, sanatçının yapay bir buluşudur. Burada sanatçının gerçeklik meselesine yaklaşımına dair ipuçları görülebilmektedir. Ona göre bilgisayar aracılığıyla kurgulanan görüntü ile gerçek bir şeyin görüntüsü arasında fark var; bu farkı, çiğ et ile onun görüntüsü arasındaki farka benzetmektedir.

Çiğ etin görüntüsünün uyandırdığı duygu ile onun kurgusal görüntüsünün uyandırdığı duygu, birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. Çünkü baktığımız şeyin gerçekten var olduğunu bilmek, görüntü algımızı değiştirmektedir. Bu yüzden Skoglund, görüntüyü bilgisayarda kurgulamaktansa, gerçekte oluşturduğu kurguyu fotoğraflayarak görüntüsünü elde etmeyi tercih etmektedir.

Görsel 2 Sandy Skoglund, *Radioactive Cats Kurgu Üzerinde Çalışırken*, 1980.

(Skoglund, 1980)

Sanatçının diğer işlerinde olduğu gibi Radyoaktif Kediler’de de fotoğrafın sunduğu imge, işin sonunu belirleyen temel olguyu oluşturmuştur. Fakat özenle hazırlanmış kurgu, fotoğraflama eyleminden sonra da varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda sanat nesnesi, kurgunun kendisi mi yoksa onun temsili olan fotoğraf imgesi midir sorusu sorulabilir. Bu belirsizliğin yarattığı ikilemi Skoglund, fotoğraflamanın işin sonucu olduğunu ifade etmesiyle netleştirmektedir. Mekânı kurgulayıp içerisine uygun sayıda heykelleri yerleştirdikten sonra fotoğraf çekiminin gerçekleştiği an, çalışmanın bittiği andır. O anda enstalasyon, tamamen bitmiştir, çünkü fotoğraf olmadan bitiş, sadece göreceli bir tamamlama durumu olmaktadır. Bu durumda Skoglund’ın özenle seçtiği bir kadraj, sanat nesnesine dönüşerek süreç tamamlanır. Ortaya çıkan sonuç, artık güncellenmesi mümkün olmayan bir gerçeklik sunar.

Radyoaktif Kediler canlı ve cansız modellerden kurgulanmıştır ve bir kedi istilası anına tanıklık edilmektedir. Tamamen yeşil renge bürünmüş, doğal görüntülerinden uzaklaşmış olan çok sayıda kedi, etrafta bir şeyler aramaktadırlar. Monokrom renkli odanın içinde kaba, fakat gerçekçi biçimleriyle gerilimli ve tekinsiz bir atmosfer yaratılmıştır. Skoglund’un ifadesiyle; nükleer bir soykırım anlamına gelen eylem, henüz gerçekleşmiştir. Kediler, doğallıklarını yitirmiş olmalarına rağmen yaşıyorlar ve yerde, kaloriferin ve masanın üstünde, kısacası her taraftalar. Kuşkusuz bu bir istiladır fakat tuhaf bir istila. İnsanlar bu istilanın farkında değillermiş gibi duruma kayıtsızlar. Hem insanların hem de kedilerin tavırları, aynı mekânda birbirinin varlığından bihaber, tuhaf bir birlikteliği ortaya çıkarıyor (Arslan, 2021).

Görsel 3 Sandy Skoglund, *Radioactive Cats Kedi Heykelleri Yaparken*, 1980.

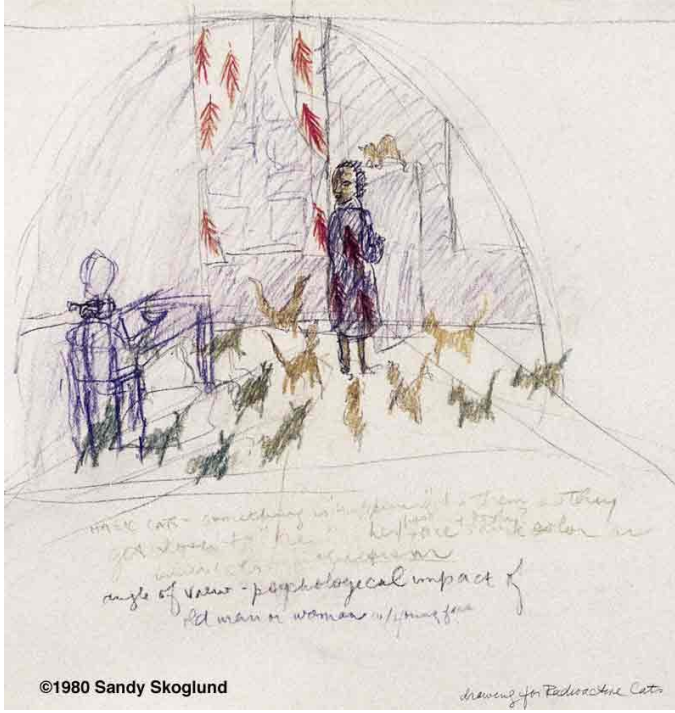

(Skoglund, 1980)

Radyoaktif Kediler’de Skoglund her yeşil kediye alçıdan elle yaptı ve onları griye boyadığı bir sete yerleştirdi. Yaşlı bir çift, kasvetli gri bir evde oturmakta ve kadın buzdolabını açmaktadır. Adam sandalyede oturmuş boş bir şekilde uzaklara bakmaktadır. Etrafı kedilerle çevrili, hatta üşüşmüşlerdir. ve 1980’lerin *Radyoaktif Kedileri* örneğinde 20’den fazla ışıldayan yaratık vardı. Yaşlıların karşılaştığı sosyal yabancılaşmanın da oldukça belirgin bir temsili vardır. Bunlar, kavramsal sanatı, gerçeküstü fotoğrafçılık ve kavramsal sahnelerle harmanlayan Sandy Skoglund’un radyoaktif yaratımlarıdır. Sanatçının bu çalışması, evrensel bir yalnızlık duygusunu ve nükleer savaş hakkındaki düşünceleri çağrıştıran bir atmosfere sahiptir. Çalışmanın ilk aşamalarında canlı kediler kullanmayı düşünen Skoglund bu düşüncesini şöyle ifade etmektedir; “Bu yüzden aklıma bir kedi heykeli yapmak geldi, aniden, çünkü bu şekilde kedi donmuş olacaktı,” diye ekledi. “Birkaç ilginç kişisel karar vermem gerekti, çünkü gerçek bir kedinin bu eser için uygun olmayacağını anladığımda, bir sonraki sorun, heykelini mi yapacağım yoksa gidip mi bulacağım oldu.”

Sanatçının, heykeltıraşlık süreci, nihai vizyonuna ulaşmasında kilit bir rol oynamıştır. Sonunda, bazıları seçilemeyen yaklaşık 40 kedi yaptı. Ayrıca arkadaşlarıyla birkaç sıkıntılı sohbet de yol açtı: “Bu neye benziyor?” derdi. “Ne tür bir hayvana benziyor?” Heykellerinin “dört ayaklı bir yaratıktan” öteye pek benzemediğini fark ettikten sonra, panik yerini ilhama bıraktı. 20’den fazla kediyle karşılaşınca, büyük bir kümenin ikisinden birinden daha iyi görüldüğüne karar verdi. “Çok sayıda minimalizm ve kavramsalılıkta mevcut olan bu tür kümelenme ve birikim, temsili heykelin bu tamamen farklı yolu aracılığıyla bana geldi,” dedi Holden Luntz Galerisi’ne Marcel Duchamp geleneğindeki buluntu sanatla karşılaştırmalar yapan sanatçı, eğer o yolu izleyip bir kedi heykeli sipariş etseydi, “Bu benim ruhumdan ve kalbimden gelmezdi.” dedi. Skoglund’un eserinin kavramsal tonuna uygun olarak nihai amacı, çağrışımsal kedi imgesine ruh ve duygu katmaktır. “Benim de sınırlamalarım var, çünkü kediler hiçbir şekilde mükemmel değil.” Dedi (Dalton, 2015).

Görsel 4 Sandy Skoglund, *Radioactive Cats* Eskiz Çalışması, 1980.

(Skoglund, 1980)

Skoglund'ın, nükleer bir felaketten sonraki yaşamı tasvir eden ve kıyamet sonrası bir sahneyi gösteren en ünlü fotoğraflarından biri olan Radyoaktif Kediler, fotoğraf, enstalasyonlar ve bunların ardından gelen fotoğraf kayıtlarıyla yaptığı çalışmanın başlangıcı olmuştur. Çeşitli sanat türlerinin benzersiz birleşimi olan Radyoaktif Kediler, tablo fotoğrafçılığının sembolü haline gelmiştir. Fotoğraftaki parlak yeşil hayvanlar, bizzat sanatçının kilden yaptığı heykeller olmakla beraber doğrudan fotoğraf için 25 gerçek boyutlu kedi figürü yaratmış ve bunları önceden koreografisi yapılan eylemleri gerçekleştiren oyuncuların yanına yerleştirmiştir. Skoglund röportajlarından birinde "Bu görüntüde umut var" ifadesini kullanmıştır. Kediler yeni koşullara uyum sağlamayı ve enerjik görünmeyi başardı. Ancak yeni dünyada insanların rolü belirsizliğini koruyor ve gelecekleri de belirsiz" diye eklemiştir. (Moskova Multimedya Sanat Müzesi, 2021).

Görsel 5 Sandy Skoglund, *Radioactive Cats Kedi Heykellerinden Biri*, 1980

(Skoglund, 1980)

Skoglund bir röportajında Radyoaktif Kedilerle alakalı düşünlerini şu şekilde aktarmaktadır: Askılardan, kaşıklardan ve kağıt tabaklardan çıkarken, içinde kediler olan bir resim yapmak istedim. Ve teknik açıdan, sadece teknik olarak, bir kedinin kontrol edilmesinin neredeyse imkansız olduğunu biliyordum. Ve 1980'de, bu küçük F-stop'ları istemek, büyük alan derinliği istemek, her yerde keskin bir resim istemek, uzun pozlamalar yapmam gerektiği anlamına geliyordu ve bir kedi hareket ediyor olacaktı, bulanık olacaktı, belki de orada olmayacaktı, çok bulanık. Bu yüzden, aniden bir kedi heykeli yapmak aklıma geldi, çünkü bu şekilde kedi donacaktı. Yapmam gereken birkaç ilginç kişisel karar vardı, çünkü gerçek bir kedinin bu eser için uygun olmayacağını anladığımda, bir sonraki sorun, onu heykel mi yapacaktım yoksa gidip mi bulacaktım? Ve bence tüm Modern Sanat'ta, Modern ve Çağdaş Sanat'ta, büyük, uzun, uzun bir şeyler bulma geleneğimiz var. Marcel Duchamp'ın yaptığı gibi, kültürdeki şeyleri bulup onları sanat eserine getirmek, yerinden oynatmak. Ve sanki dışarı çıkıp bir kedi bulsam, diyelim ki Woolworths'ten bir tane alsam, biblo türü bir kedi.

Bunun ruhumdan ve kalbimden gelmeyeceğini hissettim. Bir anlamda, bir kedinin kültürdeki temsilini almak ve bu tür derin, otantikliği istemek olurdu. Bu, 70'lerde derinlemesine eğitim aldığım kavramsalcilık ve minimalizmle yaşadığım kopuştu. Bu yüzden ruhumu, hislerimi, sınırlamalarımı da dahil etmenin bir yolunu bulma fikri, çünkü kediler hiçbir şekilde mükemmel değil. Ama bir kediye şekillendirirken olan bir diğer şey de kediye benzememesiydi. Yani şimdi bir şeyin kedi gibi görünmesini sağlayan şeyin ne olduğu yolculuğundaydım. Yani, kuyruk mu? Ayaklar mı? Jestler mi?

Yani, bu beni öngörmediğim bir tekrar sürecine fırlattı. Ve bu tekrar süreci, aslında heykelde daha iyi olma, taklitte daha iyi olma süreciydi. İnsanları stüdyoma getirip, "Bu neye benziyor? Ne tür bir hayvana benziyor?" diyordum. Muhtemelen 30 veya 40 alçı kedi yaptım ve sonunda birkaçını, azar azar, nefret ettiğim için çöpe attım. Yani, öyle görünmüyorlardı, sadece dört ayaklı bir yaratığa benziyorlardı. Ve bu aktivite kümelenmesine bakarken, daha fazla kedinin bir veya iki kediden daha iyi görüldüğüne karar verdim. Dolayısıyla, minimalizm ve kavramsalcılıkta mevcut olan bu tür kümelenme ve birikim, temsili heykelin bu tamamen farklı yoluyla bana geldi (Excerpt from an interview at Holden Luntz Gallery).

Kaynakça

Aral, N. (2009). Çoklu Gerçeklikler ve Sandy Skoglund Üzerine. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(3).

Arslan, S. (2021). ORTAM ODAKLI SANAT BAĞLAMINDA SANDY SKOGLUND'IN KURGU MEKÂNLARI. *Akdeniz Sanat*, 15(28), 191-205.

Birlik, İ., & Uzun, İ. (2024). SÜRREALİST FOTOĞRAFIN ÖZGÜN YARATICILIĞI ÜZERİNE. *Bağini Sanat Dergisi*, 2(4), 30-43.

Dalton, R. (2015). Interpreting and Responding to Contemporary Photography through Creative Writing. *Canadian Review of Art Education: Research & Issues*, 42(1).

Gögebakan, Y., & Kılınç, E. (2020). Empresyonizm, Kübizm, Sürrealizm ve Ekspresyonizmde tarz olarak soyutlama. *Sanat Dergisi*, (35), 19-31.

Klein, S. (2006). Art and laughter.

Qualls L., *Performing Arts Journal*, Volume 16, Number 1, January 1994 (PAJ 46), pp. 102-106 (Article)

Scholastic Art Magazine, march 2000, vol.30,no:5

Zamanian, P., & Kasiri, M. (2018). Investigation of stage photography in JEE LEE's works and comparing them with the works of Sandy Skoglund. *Acta Electronica Malaysia*, 2(1), 01-06.

İnternet Kaynakçası

<http://www.visit-city.art/exhibitions/sandy-skoglund/>

<https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/dada-and-surrealism/xdc974a79:surrealism/a/surrealism-and-psychoanalysis>

<http://blog.colourstudio.com/2016/05/color-shock-sandy-skoglund.html>

http://www.sandyskoglund.com/pages/published/pdf_media/Luca_pdf/Luca_3.pdf

<https://www.slam.org/collection/objects/10362/>

<https://faroutmagazine.co.uk/radioactive-cats-of-sandy-skoglund/>

https://www.sandyskoglund.com/pages/published/pages_publish/demetrio.html

<https://www.holdenluntz.com/magazine/photo-spotlight/the-constructed-environments-of-sandy-skoglund/>

Görsel Kaynakça

<https://www.sandyskoglund.com/pages/archive/arcopen/cats.html>

<https://arthur.io/art/sandy-skoglund/radioactive-cats>

https://www.instagram.com/thepalmtreepantry/p/C6Fu1Rtybb8/?api=postMessagehttps%3A%2F%2Fwww.instagram.com%2Fp%2FC6ik27WJvMP%2F%3Fapi%3DpostMessage&hl=zh-cn&img_index=4

<https://ostrov.press/2021/10/11/modern-art/#jp-carousel-4140>

<https://www.widewalls.ch/artists/sandy-skoglund>